

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ
УНІВЕРСИТЕТ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

заступник ректора ХНАДУ

професор _____ Тохтар Г.І.

“ 28” квітня 2022 року

П Р О Г Р А М А
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ
для іноземних громадян та осіб без громадянства
для вступу на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр»

Харків
2022

Програма з української мови як іноземної для вступників на ступінь бакалавра

Іноземні студенти, які вступають на навчання на ступінь бакалавра до Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, повинні володіти українською мовою на 1 середньому рівні (B1), тобто володіти усіма навичками й уміннями мовленнєвої діяльності, що є необхідними для опанування спеціальністю на 1-4 курсах.

Відповідно до вимог Європейської системи (CEFR), досягнення 1 середнього рівня комунікативної компетенції (рівень B1) свідчить про здатність іноземних громадян задовольняти широке коло комунікативних потреб засобами української мови у сферах щоденного, навчального, соціально-культурного та офіційно-ділового спілкування: розуміти основні ідеї чітких повідомлень, зроблених літературною мовою на різні теми, що типово виникають на роботі, у навчанні, дозвіллі тощо; вміти спілкуватись у більшості ситуацій, які можуть виникнути під час перебування в країні мови, що вивчається; зробити зв'язне повідомлення на знайомі теми або теми, якими особливо зацікавлені; описати враження, події, сподівання, прагнення, викласти й обґрунтувати свою думку та плани на майбутнє. Цей рівень володіння українською мовою дозволяє вступникові як майбутньому фахівцеві технічного профілю брати активну участь у навчальному процесі та здійснювати навчальну діяльність українською мовою.

Програма складена на основі положень Загальноосвітнього стандарту з української мови як іноземної (рівні: A1, A2; B 1, B 2; C1) [5]. Програма також враховує «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» [4] щодо рівнів володіння мовою, компетенцій користувача, можливих контекстів користування мовою, процедур складання програм та контролю результатів навчання.

Програма має загальний характер і може використовуватись для різних спеціальностей професійної підготовки іноземних студентів ХНАДУ. Положення Програма відповідає сучасним досягненням педагогіки, психології, лінгвістики та методики викладання української мови в іншомовній аудиторії.

Зміст випробування враховує матеріал, що студенти вивчають на підготовчому факультеті, включаючи основну мету і завдання, комунікаційні сфери навчання, його зміст та методи, а також форми контролю.

Вступне випробування з української мови як іноземної визначає рівень знань зі згаданої дисципліни та перевіряє комунікативну компетенцію, володіння словниковим запасом та граматичними структурами.

Вимоги щодо практичного володіння видами мовленнєвої діяльності

1. ЗМІСТ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

1. Іntenції. Ситуації і теми спілкування

1.1.1. Під час розв'язання певних комунікативних завдань вступник-іноземець повинен уміти вербально реалізовувати такі інтенції:

- вступати в комунікацію;
- знайомитися з будь-ким;
- відрекомендовуватися чи відрекомендовувати іншу людину, вітатися, прощатися;
- звертатися до будь-кого;
- дякувати, вибачатися, відповідати на подяку і вибачення, вітати; ініціювати, підтримувати, змінювати тему (напрям) розмови;
- привертати увагу, просити повторити, перепитувати, нагадувати, закінчувати розмову;
- запитувати і повідомляти інформацію: ставити запитання і повідомляти про факт чи події, особу, річ;
- про наявність чи відсутність особи чи предмета;
- про кількість, якість, належність предметів;
- про дію, час, місце, причину і мету дії чи події;
- про можливість, необхідність, імовірність, неможливість дії;
- висловлювати наміри, бажання, прохання (вимогу), побажання, пораду, пропозицію, запрошення, згоду чи незгоду, відмову, дозвіл чи заборону, обіцянку, невпевненість, сумнів;
- висловлювати своє ставлення: давати оцінку особі, предмету, факту, події, вчинку; висловлювати уподобання, осуд, подив, співчуття, жаль.

1.1.2. Вступник повинен уміти орієнтуватися і реалізовувати свої основні комунікативні наміри в таких ситуаціях спілкування:

- в адміністративних установах (у деканаті, у дирекції, в офісі і т. ін.);
- у магазині, кіоску, касі;
- на пошті;
- у банку, у пункті обміну валюти;
- у ресторані, кафе, їдальні;
- у бібліотеці;
- на заняттях, на вулицях міста, у транспорті;
- у театрі, музеї, на екскурсії;
- у поліклініці, у лікаря, в аптеці;
- у ситуації спілкування по телефону;
- у готелі;
- на вокзалі, в аеропорту.

1.1.3. Вступник повинен уміти здійснювати мовленнєве спілкування в усній і письмовій формах у межах актуальної для І сертифікаційного рівня тематики, що становить собою три тематичних групи, визначених за характером участі у них мовця.

Людина та її цінності:

- біографія: дитинство, навчання, захоплення;
- сім'я;
- навчання і робота: обрання місця навчання чи роботи, професії і т. ін., ставлення до них;
- система освіти (школи, коледжі, інститути та університети в Україні та рідній країні);
- роль іноземних мов у житті; вивчення української мови;
- спосіб життя (режим дня (навчання, роботи), відпочинок, традиції, спілкування з колегами та друзями);
- дозвілля, відпочинок, зацікавлення, захоплення (мистецтво, спорт, подорожі і т. ін.).

Людина і суспільство:

- місто; столиця країни; рідне місто; місто як центр культури і туризму; проблеми сучасного міста; життя в місті та селі;
- країна; Україна, рідна країна: географія, економіка, культура;
- відомі діячі науки й культури України та рідної країни.

Людина і природа:

- природа; природа й людина; екологія.

1.2. Вимоги до мовленнєвих умінь**1.2.1. АУДІЮВАННЯ**

Вступник повинен уміти сприймати на слух інформацію, що міститься в монологічному висловлюванні: тему, основну ідею, головну і додаткову інформацію кожної змістової частини повідомлення з достатньою повнотою, глибиною, точністю.

А. Аудіювання монологічного мовлення

Тематика тексту актуальна для соціально-побутової та соціально-культурної сфер спілкування.

Тип тексту: повідомлення, розповідь, опис, а також тексти змішаного типу з елементами роздуму. Тексти автентичні (мінімальний рівень адаптації).

Обсяг тексту: 500-600 слів.

Кількість незнайомих слів: до 3 %.

Темп мовлення: 210-230 складів на хвилину.

Б. Аудіювання діалогічного мовлення

Іноземний комунікант повинен уміти:

- сприймати на слух основний зміст діалогу, комунікативні наміри його учасників.

Тематика діалогу: актуальна для побутової та соціально-культурної сфер спілкування.

Обсяг діалогу: не менший 10-12 розгорнутих реплік.

Кількість незнайомих слів: до 2 %.

Темп мовлення: 210-230 складів на хвилину.

1.2.2. ЧИТАННЯ

Вступник повинен уміти:

- використовувати різні стратегії читання відповідно до визначеної комунікативної ситуації;
- визначати тему тексту, розуміти його основну ідею;
- розуміти основну та додаткову інформацію, що міститься в тексті, із достатньою повнотою, точністю і глибиною;
- інтерпретувати інформацію, викладену в тексті, висновки й оцінки автора.

Вид читання: читання з загальним охопленням змісту, навчальне.

Тип тексту: повідомлення, текст описового й розповідного характеру з елементами роздуму. Автентичні тексти чи тексти з мінімальним рівнем адаптації на лексико-граматичному матеріалі, який відповідає цьому рівню.

Тематика тексту актуальна для соціально-культурної сфери спілкування.

Обсяг тексту: 900-1000 слів.

Кількість незнайомих слів: до 5-7 %.

Швидкість читання: при навчальному читанні – 40-60 сл/хв; при читанні із загальним охопленням змісту – 80-100 сл/хв.

1.2.3. ПИСЬМО

Вступник повинен уміти:

- будувати письмове монологічне висловлювання продуктивного характеру на запропоновану тему відповідно до заданої комунікативної ситуації;
- будувати письмове монологічне висловлювання репродуктивно-продуктивного характеру на основі прочитаного тексту відповідно до запропонованої комунікативної ситуації.

Тип представленого тексту: розповідь, опис, повідомлення, а також тексти змішаного типу з елементами роздуму. Тексти автентичні (мінімальний рівень адаптації).

Тематика тексту актуальна для соціально-побутової та соціально-культурної сфер спілкування.

Обсяг представленого тексту – 600-700 слів (не менше ніж 20 речень).

Кількість незнайомих слів у представленому тексті – до 5 %.

1.2.4. ГОВОРІННЯ

А. Монологічне мовлення

Іноземний комунікант повинен уміти:

- самостійно продукувати зв'язні, логічні висловлювання відповідно до запропонованої теми і комунікативної ситуації;
- будувати монологічні висловлювання репродуктивного типу на основі прослуханого чи прочитаного тексту різної формально-змістової структури і комунікативної спрямованості;
- передавати зміст, основну ідею прочитаного чи прослуханого тексту і висловлювати власне ставлення до фактів, подій, викладених у тексті, дійових осіб та їхніх вчинків.

Обсяг представленого тексту – 600-700 слів (не менше ніж 20 речень).

Кількість незнайомих слів у представленому тексті – до 3 %.

Тип представленого тексту: розповідь, опис, повідомлення, а також тексти змішаного типу з елементами роздуму. Тексти автентичні (мінімальний рівень адаптації).

Обсяг продюкованого тексту – не менший 20 фраз.

Б. Діалогічне мовлення

Комунікант повинен уміти:

- розуміти зміст повідомлень співрозмовника, визначати його комунікативні наміри в певних ситуаціях;
- адекватно реагувати на репліки співрозмовника;
- ініціювати діалог, висловлювати свій комунікативний намір у мовленнєвих ситуаціях, актуальних для цього рівня володіння мовою.

Тип діалогу: діалог-розпитування, діалог-повідомлення, діалог-спонукання.

Висловлювання іншомовних комунікантів повинні бути оформлені відповідно до норм сучасної української літературної мови, з урахуванням загальноприйнятих і соціально обумовлених норм мовного етикету.

2. ЗМІСТ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

2.1. ФОНЕТИКА. ГРАФІКА

Алфавіт. Співвідношення звуків та літер. Голосні та приголосні звуки. Тверді та м'які, глухі та дзвінкі приголосні. Апостроф. Буквосполуки. Слово, склад. Наголос та ритміка. Правила вимови. Синтагматичне членування. Типи інтонаційних конструкцій: ІК-1 (завершене висловлювання, перелік), ІК-2 (спеціальне запитання, прохання, вимога, звертання), ІК-3 (загальне запитання, незакінчена синтагма, прохання, перепитування, перерахування), ІК-4 (зіставне питання зі сполучником *а*, перелічення, некінцева синтагма, офіційне питання з відтінком вимоги.); ознайомлення з ІК-5 (оцінка), ІК-6 (вигук, перепитування).

Опанування кириличним письмом, знання правил правопису.

2.2. СЛОВОТВІР ТА МОРФОЛОГІЯ

2.2.1. Будова слова

Основа слова; основа слова і закінчення; корінь, префікс, суфікс.

2.2.2. Словотвірні характеристики

Іменники: назви осіб чоловічої статі за професією, родом діяльності з суфіксами: *-тел(ь)*, *-ник*, *-ч (-ач, -яч)*, *-ир*, *-ист (-іст)*, *-ец(ь)*; назви осіб жіночої статі за професією, родом діяльності, похідні від назв осіб чоловічої статі з суфіксами: *-к(а)*, *-иц(я)*, *-ин(я)*; назви осіб чоловічої / жіночої статі за національністю з суфіксами: *-ин*, *-ец(ь)*, *-анец(ь)*, *-ак (-як)*, *-анин (-янин)*, *ок*, *-к(а)*, *-ен(я)*; абстрактні поняття, дії, ознаки, якості і т. ін. із суфіксами: *-іст(ь)*, *-ств(о)*, *-цтв(о)*, *-анн(я)*, *-енн(я)*; іменники із суфіксами суб'єктивної оцінки: для чоловічого роду: *-ок*, *-ец(ь)*, *-очок*, *-чик*; для жіночого роду: *-к(а)*, *-иц(я)*, *-ечк(а)*, *-ус(я)*; для середнього роду: *-еньк(о)*, *-ен(я)*.

Прикметники: якісні прикметники із суфіксами *-ив-*, *-лив-*, *-н-*, *-ивн-*, *-ичн-*; присвійні прикметники із суфіксами: *-ин*, *-ів (-їв)*, *-ач- (-яч-)*; прикметники із суфіксами суб'єктивної оцінки: *-еньк-*, *-есеньк-*, *-езн-*, *-енн-*; вищий ступінь

порівняння прикметників із суфіксами: **-ш-** або **-іш-** (дешевий – дешевий, розумний – розумніший).

Дієслова: із суфіксами: **-ува-, -ва-, -и-, -і-, -а-**; із префіксами **на-, пере-, про-**; дієслова руху із префіксами **в-(ві-), у-(уві-) ви-, при-, пере-, про-, об-**.

Дієприкметники: активні: із суфіксом **-л-**; пасивні із суфіксами **-н-, -ен-, (-єн-), -т-, -ува-, -овува-**.

Дієприслівники: із суфіксами **-учи(-ючи), -ачи(-ячи)**.

Прислівники: із суфіксами **-о-, -е-**, з префіксом **по-**, суфіксом **-ому, -ему, -и-**.

Основні чергування звуків у корені.

Осново- і словоскладання, аббревіація.

2.2.2. Іменник

Лексико-граматичні розряди іменників: власні та загальні назви, абстрактні й конкретні, збірні й одиничні, матеріально-речовинні; істоти та неістоти. Рід та число іменників. Відмінкова система іменників. Формотворення; значення та вживання відмінків. Невідмінювані іменники.

Функції і значення відмінків

1. Називний відмінок:

– суб'єкт як виконавець чи носій дії, стану, ознаки (*Марія пише листа додому. Дівчинка плаче.*);

– об'єкт як носій дії особи (граматичний суб'єкт у пасивних конструкціях) (*Цей будинок спроектований відомим архітектором.*);

– стан особи (фізичний, емоційний) у конструкції «у кого що» (*У мене застуда. У них радість.*);

– наявність предмета, особи (*У місті є музей. У мене є ноутбук.*).

– об'єкт необхідності (*потрібен, потрібна, потрібно, потрібні*) (*Мені потрібен телефон.*);

– об'єкт оцінки (*подобатися*) (*Мені подобається ця пісня.*);

– об'єкт порівняння (*ніж*) (*Сестра молодша, ніж брат.*);

– назва часового відрізка (дня тижня, місяця, пори року) (*Зараз зима. Сьогодні п'ятниця.*);

– предикат (*Моя сестра – лікар.*);

– кількість (*два / дві, обидва/обидві, три, чотири*) (*У мене є три брати. Обидва студенти склали іспит. Мені потрібно купити три зошити і чотири олівці.*).

2. Родовий відмінок

а) без прийменника:

– логічний суб'єкт у конструкціях належності (*У брата є машина.*);

– власне об'єкт (*Дівчина пише листа додому. Читання словників дуже корисне.*);

– належність предмета (*Це книга моєї подруги.*);

– об'єкт бажання, очікування (*Кожна людина прагне щастя. Бажаємо Вам щастя і радості.*);

– об'єкт як частина від цілого (*Я випила склянку молока.*);

– відсутність об'єкта після дієслів *немає, не було, не буде* (*У Марини немає собаки.*);

– кількість, міра в поєднанні з кількісними числівниками і словами *багато, мало, кілька* (*У місті багато машин.*);

– дата (коли?) (*Петро приїхав першого січня дві тисячі двадцять першого року.*);

– час дії чи події (повна / неповна дата) *Це сталося тридцятого липня. Цей дім почали зводити 2015-ого року.*);

– неозначена одночасність, неозначена повторюваність (минулий, цей, той, наступний, кожний) (*Цього літа я відпочиватиму на морі. Ми зустрілися минулого вівторка. Вона приїде наступного тижня. Він мені телефонує кожного вечора.*);

– ознака особи, предмета (*Мій друг людина слова.*);

б) з прийменником:

з, (із, зі), від (од), з-за, з-під – напрям руху або дії (звідки?) (*Андрій приїхав зі Львова. Марія прийшла від подруги. Візьми валізу з-під стола.*);

до – напрям руху (куди?) (*Літак летить до Парижа.*);

від (од) – напрям руху (від кого?) (*Отримав лист від брата.*);

до, після, під час, протягом, з, з...до – часова попередність, послідовність; одночасність, тривалість (*після концерту, до заняття, з ранку до вечора.*);

від – віддалення від об'єкта (*Олександр від'їхав від магазину.*);

від – об'єкт порівняння (*Він молодший від мене.*);

біля, між, близько, коло, напроти, посеред, ліворуч від, праворуч від, недалеко від – місце розташування особи (предмета) (*Я чекатиму біля театру. Дівчина стоїть навпроти вікна. Машина зупинилася посеред тротуару.*);

без – відсутність об'єкта (*Я люблю каву без цукру.*);

для, без, від, з (із, зі), до, проти – призначення предмета (*У кафе є зала для курців. Це ліки проти грипу.*);

для – об'єкт спрямованої дії (*Я купив подарунок для матері.*);

з (із, зі) – матеріал, з якого зроблено предмет (*Це іграшка з паперу. Це стіл з дерева.*);

для, заради – мета дії (*Мені треба купити квіти для мамі.*);

від, з – причина дії (*Він заплакав від горя.*).

3. Давальний відмінок

а) без прийменника:

– логічний суб'єкт у конструкціях на позначення віку (*Оксані вісімнадцять років.*);

– логічний суб'єкт дії зі словами (не) можна, (не) слід, (не) треба, необхідно (*Можна нам подивитися фільм? Йому не слід вставати.*);

– особа як суб'єкт стану: важко, цікаво тощо (*Мені холодно.*);

– особа як об'єкт побажання, наміру, ставлення (*бажати, радіти, хотітися, подобатися*) (*Я бажаю вам щастя. Мені хочеться поспати. Мені шкода вас.*);

– об'єкт (адресат) дії (*Я дав книжку товаришеві. Мені подарували картину.*);

– належність, призначення (*Біля університету стоїть пам'ятник Тарасові Шевченку. На столі лежав подарунок батькові.*);

б) з прийменником:

завдяки – причина з відтінком сприяння реалізації явища (*Завдяки набутому досвіду він отримав престижну роботу.*);

всупереч, незважаючи на – допустовість (*Всупереч очікуванням наша команда виграла цей матч.*).

4. Знахідний відмінок

а) без прийменника:

– логічний суб'єкт (**звати, називати**) (*Мою сестру звати Олена, але ми всі називаємо її Ляля.*);

– прямий об'єкт дії (*Віктор читає книжку. Я часто згадую бабусю.*);

– означений час тривалої дії (*Я вчитимусь увесь місяць. Хлопчик хворів тиждень.*);

– кількість, міра ваги, об'єму, вартості (з кількісними числівниками) (*Пальто коштує тисячу гривень. Туристи пройшли один кілометр.*);

б) з прийменником:

про – предмет мовлення, думки (*Миколка завжди мріяв про велосипед.*);

про, через, у (в), на – ознака предмета (*Це книга про кохання.*);

у (в), на, за, під – напрям руху чи дії (*Микола їде в інститут, а Наталя їде на пошту. Подивись на мене! Покладіть речі під стіл. Сідайте за стіл.*);

через (за) – часова послідовність дій (*Моя сестра приїде через (за) тиждень.*);

у (в), за, на, через – час дії (*Ми приїдемо в середу. Він написав твір за годину, а я за три години. Олена поїхала на місяць у відрадження.*);

на – об'єкт, на який спрямована дія (після дієслів **чекати, ображатися, сподіватися** та ін.) (*Ми сподіваємося на краще. Я чекатиму на тебе.*);

на – об'єкт схожості (*Син схожий на батька, а дочка на маму.*);

за – об'єкт обміну (після дієслів **дякувати, платити, ображатися** та ін.) (*Я вже сплатив за навчання. Я дякую вам за допомогу.*);

за – об'єкт порівняння (*Син розумніший за батька.*);

з – приблизна міра (*Діти пройшли лісом з кілометр.*);

через – причина (*Він не прийшов на зустріч через хворобу.*).

5. Орудний відмінок

а) без прийменника:

– об'єкт дії, стану після дієслів **бути, займатися, працювати, захоплюватися, цікавитися** та ін. (*Сашко завжди цікавився музикою. Мій батько був лікарем, а я стану вчителем.*);

– знаряддя і засіб дії (*Цей художник малює олівцем.*);

– засіб пересування (*Ми їдемо машиною.*);

– шлях руху (із дієсловами руху) (*Діти бігли вулицею.*);

б) з прийменником:

з (зі, із), разом з – об'єкт спільної дії (*Іван хотів би подорожувати разом зі шкільними друзями.*);

над, під, перед, за, між, побіч з, поруч з, поряд з – місце розташування (*Студенти стоять перед інститутом. Картина висить над столом.*);

перед, за, між – час дії (*Батько завжди читає газети за обідом. Перед іспитами я дуже хвилююся. Я можу тобі зателефонувати між лекціями.*);

з (зі, із) – ознака особи (предмета) (*Дівчина з синіми очима.*);

з (із, зі) – спосіб дії (*Я із задоволенням відповім на ваші питання.*).

6. Місцевий відмінок

у (в, ві, уві, вві), на, при – місце розташування або перебігу дії (*Книжка лежить на столі, а журнал у шафі. Дерево росло при дорозі.*);

по – місце руху (*Бабуся ходить по городі.*);

у (в, ві, уві, вві), на, о (об) – час дії (Марія приїхала до Києва у травні. Ми зустрічалися з друзями на тому тижні. Гості прийшли о сьомій годині вечора.);
на – інструмент дії (*Він грає на бандурі.*);
по – спосіб зв'язку (*Вони люблять розмовляти по телефону.*).

7. Кличний відмінок

– об'єкт-адресат, до якого звертається мовець (*Пане, ви виходите на наступній зупинці? Дівчино, як вас звати?*);
– суб'єкт-адресат, який виконує волю мовця (*Оксано, ходімо додому. Максиме, дай мені словник.*).

2.2.4. Займенник

Значення, словозміна та вживання таких розрядів займенників: особових (*я, ти, ми, ви, він, вона, воно, вони*), присвійних (*мій, твій, наш, ваш, свій, його, її, їхній*), вказівних (*той, цей, такий*), означальних (*весь, сам, всякий, кожний, інший*), питальних (*хто? що? який? чий? котрий? скільки?*), відносних (*хто, що, який, чий, які, чий, скільки*), неозначених (*хто-небудь, що-небудь, щось, хтось, абиякий, який-небудь, казна-який, будь-який, якийсь, чий-небудь, хтозна-чий, чийсь*), заперечних (*ніхто, ніщо, ніякий, нічий, ніскільки, жодний*), зворотного (*себе*).

2.2.5. Прикметник

Значення прикметника, його граматичні ознаки. Розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні. Узгодження прикметників з іменниками в роді, числі та відмінку (*цікава подорож, яскраві враження*). Відмінювання прикметників. Тверда та м'яка групи прикметників (*сонячний, середній*). Ступені порівняння якісних прикметників, творення і вживання вищого та найвищого ступенів порівняння якісних прикметників (синтетичні, аналітичні та суплетивні форми) (*розумний – розумніший – найрозумніший, яскравий – менш / більш яскравий, добрий – кращий*).

2.2.6. Числівник

Кількісні та порядкові числівники. Прості, складні і складені числівники. Відмінювання числівників. Вживання іменників та прикметників у поєднанні з числівниками. Відмінювання числівників (в обмеженому обсязі).

2.2.7. Дієслово

Інфінітив. Дійсний спосіб дієслів. Теперішній, минулий та майбутній час дієслів. Творення і значення часових форм. Основи дієслова, I та II дієвідміна. Імператив. Умовний спосіб. Перехідні та неперехідні дієслова. Наказовий спосіб.

Докопаний і недокопаний вид дієслів. Способи творення докопаного виду. Значення недокопаного та докопаного виду. Вживання дієслів докопаного і недокопаного виду в простому і складному реченні. Вживання інфінітива докопаного і недокопаного виду. Дієслова руху з префіксами та без префіксів. Значення і вживання дієслів на -ся. Безособові форми дієслова на -но, -то.

Дієприкметник. Творення та значення активних і пасивних дієприкметників.

Дієприслівник. Творення та значення дієприслівників теперішнього і минулого часу.

2.2.8. Прислівник

Розряди прислівників за значенням: обставинні часу (*тепер, вранці*), місця (*угорі, далеко*), якісно-означальні (*добре, гаряче, міцно*), способу дії (*раптом*,

гуртом), міри і ступеня дії (двічі, дуже). Предикативні прислівники на позначення необхідності, доцільності (необхідно, треба, прикро). Ступені порівняння прислівників (важливо – важливіше – більш важливо – найважливіше). Вживання прислівників.

2.2.8. Службові частини мови

Прийменники (в, про, на, над, під, за, без, через, після, з, від, до, по, з, у, всупереч, завдяки та ін), їх значення та функціонування.

Сполучники й сполучні слова (і, та, або, а, але, через те, що, тому що, тому, що, щоб, аби, хоча, чи, де, куди, який, до того, як, завдяки тому, що та ін), їх значення та функціонування.

Частки (адже, ж, не, ні, чи, невже, хіба), їх значення та вживання.

2.3. СИНТАКСИС

2.3.1. Просте речення

Речення за метою висловлювання:

- розповідні (Вчора приїхав мій друг.);
 - стверджувальні (Іван слухає музику.);
 - заперечні (Родичі не приїхали.);
- питальні (Скільки коштує цей підручник?);
- спонукальні (Ходімо в парк.).

Речення за емоційним забарвленням:

- окличні (З Новим роком!);
- неокличні (Весна. Древа цвітуть.).

Двоскладні речення:

- моделі з особовими формами дієслова (Письменник пише роман.);
- моделі без особової форми дієслова (Сьогодні гарний день.).

Односкладні речення:

- номінативні: головний член речення виражається іменником у формі називного відмінка (На вулиці дощ. Весна.);
- означено-особові: з дієсловом 1-ї чи 2-ї особи теперішнього чи майбутнього часу або наказового способу (Люблю читати книги.);
- неозначено-особові: з дієсловом 3-ї особи множини теперішнього, минулого чи майбутнього часу (Тут купують квитки.);
- узагальнено-особові: з дієсловом 2-ї особи однини, рідко множини (Втрачених можливостей не повернеш.);
- безособові:
 - вираження фізичного й психічного стану особи (Мені було сумно. Йому не спиться. Нам добре живеться.);
 - вираження стану природи, навколишнього середовища (Тут тепло. На сході вже світає.).

2.3.2. Способи вираження суб'єктно-предикативних відношень у реченні

Способи вираження граматичного суб'єкта:

- іменник або займенник у формах називного відмінка (Руслан (він) малює.);
- сполучення іменників із числівниками або займенниковими іменниками (Дві дівчинки гралися разом.);
- із займенниковими прислівниками (На концерті було багато глядачів.).

Способи вираження логічного суб'єкта:

- іменник або займенник у формі знахідного відмінка без прийменника (Мою

подругу звати Галина.);

– іменник або займенник у формі родового відмінка з прийменником *у* (*У Наталі є сестра.);*

– іменник або займенник у формі давального відмінка (*Мені подобається співати. Йому слід більше працювати. Мені час іти додому. Ігореві тридцять років.);*

Способи вираження предиката:

– дієслова дійсного, умовного і наказового способу (*Він багато працює. Він працював би краще. Попрацюй за мене, будь ласка!);*

– сполучення особової форми дієслова з інфінітивом (*Я не хочу їсти. Він не вміє готувати. Студенти закінчать читати текст за декілька хвилин.);*

– сполучення модальних слів *потрібно, неможливо, варто, слід, можна* з інфінітивом (*Мені потрібно лікуватися.);*

– сполучення особової форми дієслова з іменником (*Олег працює охоронцем.);*

– іменник, прикметник або займенник у формі називного відмінка (*Іван вчитель. Олександр хворий. Книга цікава. Цей підручник мій.);*

– прикметник вищого і найвищого ступеня у формі називного відмінка (*Ця вистава цікавіша.);*

– предикативний прислівник (*Взимку холодно.);*

2.3.3. Способи вираження логіко-сміслових відношень у простому реченні

– **об'єктні відношення** (відмінкові та прийменниково-відмінкові форми іменників, прикметників, числівників, займенників (*Я пишу листа. Олена написала нам листа про своє навчання.);*

– **означальні відношення:** а) узгоджене означення (*Сашко дивиться пригодницький фільм. Ви не відповіли на моє друге запитання. У кімнаті розфарбована стеля.);* б) неузгоджене означення (*Вона ніколи не читає кижок про війну.);*

– **обставинні:**

– **просторові відношення** (прийменниково-відмінкові форми іменників, прислівники місця (*Петро живе в нашому домі на четвертому поверсі. Іван живе далеко.);*

– **часові відношення** (прийменниково-відмінкові форми іменників, прислівники часу, дієприслівникові звороти (*Брат приїде у січні. Він довго чекав на мене. Прочитавши книгу, Максим відніс її у бібліотеку.);*

– **відношення мети** (прийменниково-відмінкові форми іменників, інфінітив (*Ми поїхали у Крим відпочивати. Вона купила квіти у подарунок своїй першій вчительці. Діти пішли в ліс по гриби.);*

– **причиново-наслідкові відношення** (прийменниково-відмінкові форми іменників (*Через негоду ми не поїхали в ліс. Завдяки хорошій пісні цей співак став популярним.);*

– **способу дії** (відмінкові і прийменниково-відмінкові форми іменників, прислівник, інфінітив (*Я з радістю вам допоможу. Ми прийшли пішки. Він дивився на нас посміхаючись.);*

– **умови** (відмінкові й прийменниково-відмінкові форми іменників, дієприслівники і дієприслівникові звороти (*Нічого не кажи при ньому. Сумлінно працюючи, все подолаєш.*));

– **допустові** (відмінкові й прийменниково-відмінкові форми іменників (*Він хотів жити наперекір усьому.*)).

2.3.4. Порядок слів у реченні

1. Препозиція групи підмета групі присудка (*Дівчина малює.*);

2. Препозиція групи присудка групі підмета при детермінанті на початку речення (*Влітку розпочалися канікули.*);

Порядок слів і актуальне членування речення (*Марія приїхала рано-вранці. (Коли приїхала Марія?) — Рано-вранці приїхала Марія. (Хто приїхав рано-вранці?)*)

Особливості розташування слів у словосполучках при нейтральному порядку слів у реченні

1. Прикметник – іменник (*Вчора була цікава лекція.*).

2. Стрижневе слово – залежна відмінкова форма (*Оля попросила склянку холодної води.*).

3. Прислівник на -о, -е – дієслово (*Восени швидко темніє.*); дієслово – прислівник з префіксом по- і суфіксами -ому (-ему), -и (*Вона пише по-арабськи.*).

4. Дієслово – залежна відмінкова форма (*Студенти прийшли на лекцію.*).

2.3.5. Складне речення

Складносурядні речення зі сполучниками: *і, а, але, чи*

Складнопідрядні речення, види підрядних речень з різними сполучниками і сполучними словами:

– з'ясувальні (*що, щоб, ніби, чи, хто, який, чий, де, куди*);

– означальні (*який, де, куди, мов, котрий*);

– часу (*коли, як, поки, з того часу, як*);

– умови (*якщо, коли*);

– причини (*бо, щоб, тому що, оскільки*);

– наслідкові (*так що*);

– мети (*щоб, аби*);

– допустові (*хоч, хоча, незважаючи на те, що*);

– порівняльні (*як, мов, немов, ніби*);

2.3.6. Пряма й непряма мова

Пряма мова: відносна лексична і граматична незалежність прямої мови від слів автора (дієслова мовлення *говорити, сказати, заявляти, повідомляти, інформувати, обіцяти, оголошувати* та ін).

Правила перетворення прямої мови на непряму: використання сполучників, сполучних слів, часток *що, щоб, чи, який*; зміна особових, присвійних займенників, особових форм і форм способу дієслова; зміна порядку слів.

2.4. ЛЕКСИКА

Лексичний мінімум I середнього рівня становить 2300 одиниць, що забезпечують спілкування у межах тематичного та інтенціонального мінімумів цього стандарту. Основний склад активного словника цього рівня обслуговує побутову та соціально-культурну сфери спілкування.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Тест з української мови як іноземної складається з п'яти субтестів (частин):

1. Аудіювання.
2. Лексика. Граматика.
3. Читання.
4. Письмо.
5. Мовлення.

Аудіювання. Час виконання тесту - 20 хвилин. При виконанні тесту користуватися словником можна. Тест складається з 3 текстів і 15 завдань до них. Об'єм тексту – 100-200 слів.

Завдання. Прочитайте питання. Прослухайте тексти. Всі тексти звучать один раз. Після кожного тексту робиться пауза, під час якої Ви повинні вибрати правильний варіант відповіді і відзначити відповідну букву в матриці.

Лексика. Граматика. Час виконання тесту - 25 хвилин. При виконанні тесту користуватися словником можна. Тест складається з 50 завдань з вибором відповіді.

Приклади тестових завдань:

1. Його брат навчається у школі, він уже	(А) старший (Б) маленький (В) великий
2. Я не дуже люблю овочі, особливо	(А) виноград (Б) картоплю (В) яблука
3. Чесно кажучи, я не можу сказати, що я ... добре.	А) вивчаю Б) навчаюся В) вчу
4. Мені потрібно сьогодні відвідати	А) дві подруги Б) двох подруг В) двоє подруг
5. Він вийшов із машини і швидко підійшов	А) з людьми Б) від людей В) до людей
6. На жаль, я не зможу ... з тобою, я погано себе почуваю.	А) від'їхати Б) їздити В) поїхати
7. Я не знаю, ... звонив Амін. 8. Да, я знаю, ... вона чекала вчора.	(А) про кого (Б) хто (В) кого (Г) кому
9. ... у ліжку, незручно дивитися телевізор.	А) лежати Б) лежачи В) лежавши
10. Студентка гарно склала зимову сесію, ... вона багато працювала у першому семестрі.	А) тому Б) тому що В) через те

Читання. Час виконання тесту - 20 хвилин. При виконанні тесту можна користуватися словником. Тест складається з 2 текстів і 10 тестових завдань, пов'язаних з розумінням тексту. Об'єм тексту – 250-280 слів.

Письмо. Час виконання тесту - 25 хвилин. При виконанні тесту можна користуватися словником. Тест складається з 2 завдань. Перше завдання - відповісти на питання про себе. Друге завдання - написати невеликий зв'язний текст (4-6 речень).

Говоріння. Тест складається з трьох завдань. Час виконання тесту - 20 хвилин. Завдання 1 і 2 виконуються без попередньої підготовки.

Завдання 1. Візьміть участь у діалозі (дайте відповідь на репліку екзаменатора). Репліка екзаменатора звучить один раз. Відповідь має бути повною (відповіді «так» або «ні» не є повними). Приклади репліки екзаменатора: «Скажіть, будь ласка, де тут зупинка автобуса?», «Я хочу кудись поїхати відпочивати влітку. Що Ви можете мені порадити?».

Завдання 2. Почніть діалог. Екзаменатор описує ситуацію, ви повинні відповідно до неї почати розмову. При цьому необхідно пам'ятати про формули мовного етикету.

Приклади ситуацій: Ви забули, куди поклали телефон. Запитайте у співрозмовника.

Ви не встигли записати домашнє завдання. Запитайте у викладача.

Завдання 3. Підготуйте повідомлення (монолог) на запропоновану тему. Час виконання завдання - до 20 хвилин (підготовка - 10 хвилин, відповідь - 10 хвилин). При виконанні завдання можна користуватися словником.

Критерії оцінювання вступників на іспиті з української мови як іноземної

Вид завдання	Максимальна кількість балів	Об'єкти оцінювання	Оцінювання
1. Лексика та граматики	25 балів	Уміння ідентифікації значень та використання лексики Навички використання граматичних форм Навички добору лексики та використання граматичних форм	Кожна правильна відповідь – 0,5 балів.
2. Письмо	20 балів	А. Змістове наповнення – максимум 5 балів Б. Відповідність тексту заданому формату – максимум 5 балів В. Лексична правильність –	А : - повне ігнорування умови – 0 балів; - часткове виконання умови – 3 балів; - повне виконання умови – 5 балів; Б : - повна невідповідність тексту заданому формату – 0 балів; - часткова відповідність тексту

		максимум 5 балів Г. Граматична та орфографічна правильність – максимум 5 балів	заданому формату – 3 бали; повна відповідність тексту заданому формату – 5 балів; за кожну лексичну помилку знімається 0,5 балів за кожну граматичну чи орфографічну помилку знімається 0,5 балів
3. Аудіювання	15 балів	Вміннями максимально повно розуміти сенс аудиоповідомлення (запитання), адекватно сприймати соціально-культурні та емоційно-експресивні особливості мови мовця, інтерпретувати імпліцитно виражений зміст.	Кожна правильна відповідь – 1 бал.
4. Читання	20 балів	Повнота, точність і глибина розуміння основного змісту тексту, знаходження, аналіз та зіставлення інформації в тексті, повне розуміння прочитаного тексту, його структури та логічних зв'язків між його частинами.	Кожна правильна відповідь – 2 бала.
5. Говоріння	20 балів	Відповідність змісту монологу меті, що поставлена. Логічність і зв'язність висловлювання. Повнота і розгорнутість висловлювання. Відповідність фонетико-інтонаційним нормам. Об'єм висловлювання - 12-15 речень.	Адекватність рішення комунікативної задачі – 5 балів Логічність і зв'язність висловлювання – 5 балів. Повнота і розгорнутість висловлювання – 5 балів. Відповідність фонетико-інтонаційним нормам – 3 бали. Відповідність об'єму висловлювання – 2 бали. Порушення норм мовленнєвого етикету: комунікативно значимі помилки – за кожну помилку знімається 1 бал; комунікативно не значимі помилки – за кожну помилку знімається 0,5 балів. Порушення фонетико-інтонаційних норм – за кожну помилку знімається 0,5 балів.

ЗАГАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Максимальна сума балів, яку може отримати вступник, правильно виконавши усі завдання вступного випробування, дорівнює 100 балам. Загалом робота оцінюється в інтервалі від 0 до 100 балів. Робота, яка оцінена нижче 40 балів, вважається виконаною незадовільно.

Навчально-методичні матеріали

Основна рекомендована література

1. Вакуленко Т., Косенко Н. Українська мова: практичний poradник. Харків: Вид-во «ШКОЛА», 2008. 352 с.
2. Єдина типова навчальна програма з української мови для студентів-іноземців основних факультетів нефілологічного профілю вищих навчальних закладів України III–IV рівнів акредитації; затверджено МОН України. Ч. 3 / за ред. О.М. Тростинської, Н. І. Ушакової Київ: НТУУ «КПІ», 2009. 50 с.
3. Загнітко А. П. Українське ділове мовлення. Фахове і нефахове спілкування: навч. посіб. / А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк Донецьк: БАО, 2010. 479 с.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання д. пед. н., проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. . 273 с.
5. Загальноосвітній стандарт з української мови як іноземної (рівні: А1, А2; В 1, В 2; С1) / Уклад: Ніколаєва Н. С., Бондарєва Н. О., Дем'янчук А. А., Шевченко М. В., Овдіюк В. В., Якубовська М. Ю. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/1410876247/>.
6. Інформаційно-довідкові матеріали щодо роботи з іноземними громадянами в галузі освіти України / М-во освіти і науки України; відпов. за вип. В.О. Лисіков. Київ: ВЦ КНТЕУ, 2001. 177 с.
7. Мазурик Д. Способи визначення рівня володіння українською мовою як іноземною. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2006. Вип. 38. Ч. II. С. 111–115.
8. Моргунова Н.С., Резван О.О. Мова для всіх. Навчальний посібник з української мови для іноземців. Харків: ХНАДУ, 2019. 210 с.
9. Навчальні плани та програми: (довузівська підготовка іноземних громадян): Ч. 1. Українська мова. Основи економіки. Біологія. Основи економічної та соціальної географії світу / Уклад.: Л. Г. Новицька, О. Ф. Гудзенко, М. І. Дудка та ін. Київ: ІВЦ «Вид-во «Політехніка», 2003.– Ч. 1. 56 с.
10. Новітній українсько-російський словник /Укл.Л.П.Коврига. Харків: Белкар-книга,2006. 1280 с.
11. Скиба. Н. Г. Українська мова для студентів іноземців [наукове мовлення] Київ: Логос, 2015. 250 с.
12. Словник труднощів української мови / Д. Г. Гринчишин, А. О. Капелюшний та ін.: За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Рад.шк., 1989. 336 с.
13. Стандартизовані вимоги: рівні володіння українською мовою як іноземною. А1-С2. Зразки сертифікаційних завдань : посібник / Уклад. Мазурик Д., Антонів О., Синчак О та ін. Київ : Фірма «ІНКОС», 2020. 186 с.

14. Тлумачний словник сучасної української мови / Л. П. Коврига, Т. В. Ковальова, В. Д. Пономаренко. / За ред. доктора філол. наук, проф. В. С. Калашника. Харків :Белкаркнига, 2005. 800 с.

15. Українська мова для іноземних студентів. Газетно-публіцистичні тексти та завдання до них (навч.-метод. посіб.) / Уклад. Дідківська Л. П., Любчевська-Сокур В. О., Ніколаєва Н. С. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2012. 327 с.

Додаткова література

1. Українська літературна вимова і наголос: словник-довідник: близько 50000 сл. / АН УРСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; [відп. ред. М. А. Жовтобрюх; уклад.: І. Р. Вихованець, С. Я. Єрмоленко, Н. М. Сологуб, Г. Х. Щербатюк]. – К.: Наук.думка, 1973. – 724 с.

2. Українська мова для іноземних студентів: навчальний посібник / Лисенко Н. О., Кривко Р. М., Світлична Є. І., Цапко Т. П. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 240 с.

3. Українська мова для іноземців. Рівень А1: навчальний посібник / Голованенко Є.О., Дегтярьова Т. О., Дядченко Г. В. та ін. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга»», 2019.279

4. Українська мова для іноземців. Рівень А2: навчальний посібник / Дегтярьова Т. О., Дядченко Г. В., Коньок О. П. та ін. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга»», 2019.215с.

5. Українська мова для іноземців. Рівень В1: навчальний посібник / Біденко Л. В., Завгородній В. А., Казанджиєва М. С. та ін. Суми: ПФ «Видавництво «Університетська книга»», 2019. 363 с.

6. Чистякова А. Б., Селіверстова Л. І., Лагута Т. М. Українська мова для іноземців. Харків, 2008. 383 с.

Програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри мовної підготовки, протокол № 9 від 21 квітня 2022 р.

Голова предметної комісії
з української мови як іноземної, доц.

Моргунова Н.С.

Програма розглянута та схвалена на засіданні Вченої ради ФПГ, протокол № 9 від 28 квітня 2022 р.

Голова вченої ради ФПГ

Кудрявцев В.М.